Moldova sau Țara Nenoroc

CEZAR IVANESCU

DORUL DE MOLDOVA

! m-a prins dorul de Moldova
sfînta ceea-n violet,
i-ați sfințit trupul și vorba
morților, oloi secret!

! dulci femei cu gura dulce
și cu trupul tămîiet,
după al vost' pas m-aș duce
cînd coboară seara-ncet!

! m-a prins dorul de Moldova,
plîng și-n lacrimi o mai văd,
cum dormeam sub ceru-i,
Doamne,
ca în pîntece un făt!

! nu mai doarme zi și noapte
robul tău și la ce bun?
ca fecioarele-i curatu-i
cest anahoret nebun!

! Moartea hrană mi-i, păcatul,
Moartea mi-i păcat dintîi
singur dorm și dorm cu Moartea,
pernă mi-i la căpătîi!

! Cal mă poartă către Țara
Nenoroc,
care vecinic singur nu-i,
plîngeți-l pe cel ce n-are
Moartea și Moldova lui!

! nu-l mai plîngeți pe acela
care vecinic singur nu-i
plîngeți-l pe cel ce n-are
Moartea și Moldova lui!

BASARABIE, DRAGOSTE DE DINCOLO DE PRUT

"Începutul țărilor acestora și a neamului moldovenesc și muntenesc, și cîți sînt în țările ungurești cu acest nume - Români - pînă astăzi, de unde sînt și din ce semințe, de cînd și cum au descălecat aceste părți de pămînt a scrie multă vreme la cumpănă au stătut cugetul nostru...

...Zice-va neștine: prea tîrziu este! După sutele de ani, cum se vor putea ști poveștile adevărate de atîtea veacuri? Răspunz: lăsat-au puternicul Dumnezeu iscusită oglindă minții omenești, scrisoarea, dintru care dacă va nevoi omul, cele trecute cu multe vremi va putea ști și oblici..."

(Miron COSTIN, de neamul moldovenilor)

...Pînă la 1812 populația românească din Basarabia avea o oarecare speranță că rușii vor părăsi țara, că ocupația este vremelnică. Și mare a fost durerea cînd s-a răspîndit vestea că prin tratatul de la București Basarabia a rămas rușilor. Sate întregi părăseau Basarabia, ca să treacă de la "eliberatori" din nou "sub jugul turcesc", scrie generalul Kiseleff. Ca să oprească populația care fugea pe capete peste Prut, rușii au declarat că dincolo bîntuie ciuma, ceea ce nu era adevărat, și au stabilit carantină pe malul acestui rîu, interzicînd orice comunicații cu Moldova din dreapta Prutului. Nemulțumirile de toate felurile care domneau în Basarabia, au silit guvernul rus să-i dea Basarabiei o "ocîrmuire" specială, un fel de autonomie provincială. Limba română a fost recunoscută ca limbă oficială în toate instituțiile de stat, pe lîngă cea rusă, iar în unele județe se întrebuința exclusiv. Mai mult, legile și obiceiurile moldovenești, mai cu seamă acele care priveau dreptul civil, au rămas în vigoare. Dar n-au trecut nici doi ani după ce a apărut Regulamentul de la 1818, și rușii au început să încalce acest regulament, să unifice legile moldovenești cu cele rusești sau, mai bine zis, să le înlocuiască pe cele rusești, pentru ca pînă la urmă și limba română, ca limbă oficială pînă la 1833 să fie scoasă din toate instituțiile, în afară de biserică, unde s-a menținut ceva mai mult timp.

O mare nenorocire pentru basarabeni a fost și faptul că și ei erau de aceeași credință cu rușii, ceea ce a dus la o oarecare apropiere a intelectualilor de ruși, la indiferența acestor față de problemele naționale. În problema deznaționalizării, rușii reușind mai mult la popoarele de o credință cu ei. Polonezii, de exemplu, popor slav, înrudit cu cel rus, și-a păstrat naționaitatea și cultura datorită faptului că erau catolici. Ca masă, poporul moldovean este un popor de oameni moi, blînzi, de o factură sufletească egală, înclinat spre meditație. Balada "Miorița" e caracteristică în acest sens. Baciul moldovean, aflînd de conspirația contra lui pusă la cale de baciul vrîncean și cel ungurean, în loc să reacționeze, să se apere atacîndu-i, se resemnează pasiv înaintea morții ca un preot budist, cîntînd moartea în imagini poetice de neîntrecută frumusețe. Uimitoarea delicatețe de sentiment a baciului față de măicuța lui bătrînă, ar fi fost mai virilă, mai vitează prin căderea lui în luptă, iar nu prin întinderea gîtului spre tăiere, ca o găină. Și așa, mai bine o sută de ani, am plîns pierderea acestui scump pămînt unde s-a petrecut o mare parte a istoriei Moldovei și unde Soroca și Hotinul, Tighecîul și Codrii mai vorbesc de voievozii noștri.

Pămîntul vechii Dacii nu mai putea suporta. Răbdarea urmașilor romanilor, romani care n-au supus popoarele ca să le prade, ca barbari sau să le extermine ca asiaticii, sau să le deznaționalizeze ca slavii, ci le supuneau ca să le cîrmuiască în ordine și legalitate, lăsîndu-le să se dezvolte după firea lor, la adăpostul steagului roman, într-o "pace romană", civilizatoare, păzită de puterea armatelor biruitoare și dîndu-le ca premiu de cumințenie dreptul de a fi "civis romanus", răbdarea acestor urmași ajunsesc la margini. În constituția lui psiho-fizică, poporul român poartă o lumină călăuzitoare înnăscută, lumina geniului politic moștenit de la poporul-rege, care a creat lumea dreptului și a dat omenirii conștiința practică a respectului legilor - acest fundamentum regnorum. Moștenirea aceasta este mai prețioasă și mai sigură decît toate achizițiile experienței proprii ale unui popor. Ea e chemată să cîrmuiască evenimentele, să-i fie călăuză în negura nepătrunsă a viitorului. O geană de lumină se arată cînd la 14 august 1916, armata română intră în marele război pentru întregirea neamului, prilej pentru românii Basarabiei constituiți în Republica Democrată Moldovenească (1917), cu patrioții Inculeț, Ciuhureanu și Halippa în frunte, avînd ca parlament Sfatul Țării, să proclame la 27 martie 1918 Unirea Basarabiei cu România.

Țara noastră, buna noastră țară, azil vestit pentru cei asupriți în țările lor. Ospitalitatea românească a fost recunoscută și apreciată de toți străinii care ne-au cunoscut. Un vechi cîntec polonez spune: "Dacă vrei să trăiești liber, treci în România...". Războiul mondial din care s-a născut o Românie nouă, Românie întregită după dreptările ei etnice, nu a fost ca războaiele din trecut, un conflict dintre două țări pentru ambiții trecătoare. A fost conflictul dintre două principii de organizare a lumii. A învins ideea libertății naționalităților și a dreptății. Pe această bază s-a așezat omenirea nouă, după ce cutremurul luptei popoarelor a făcut să cadă în bucăți mari împărății, clădite pe asuprire și s-au reparat mari nedreptăți. Pentru basarabeni reparația a fost doar de 22 de ani!..

Veac de veac hoardele barbare s-au învolburat din stepă asupra țării noastre și tot de acolo s-a înălțat, cu amenințarea pustiirii morale, flagelul comunist și fără Dumnezeu al sovietelor rusești. De un pătrar de secol, ele pregăteau o și mai cumplită năvălire în Europa spre a semăna prăpăd și ruine ca hoardele asiatice de odinioară - agresiunea din iunie 1940, sfîșiind hotarul nostru de la Nistru. Ceremuș. "Popoarele mici - spunea un filozof - nu se pot sprijini pe rude tari, sînt sortite pieirii, sînt incapabile să se mențină în luptă pentru existență împotriva vecinilor mai puternici. Singure vor dăinui marile națiuni, iar dintre cele mici, numai cele în stare să întemeieze un stat național independent"...

Veacul XX nu se va sfîrși fără să asistăm la deznodămîntul acestor drame a istoriei universale. Hoardele de lași se vor lăsa manipulate fără rezistență, iar trupele de viteji vor sucomba glorioasei luptă. Supraviețuitorii se vor bucura de poseda deplină a drepturilor lor naționale. Viața e o luptă, iar puterea de viață dă dreptul la viață... "Niciodată n-a avut mai mult înțeles ca acum, nici n-a sunat mai dramatic chemarea lui Andrei Mureșanu: "Deșteaptă-te, române, din somnul cel de moarte!"

Pentru ca somnul de azi să nu devină în adevăr somnul morții, e necesar să luăm hotărîrea de a stinge negurile vieții primitive, a ne freca pleoapa de amorțeala Orientului, a ne încorda pentru marele efort al civilizației. Și cum toate acestea nu ne vor veni de-a gata nici prin sprijinul altora, trebuie să fim conștienți că cheia succesului este în noi și numai în noi.

Constantin ADAM, Botoșani

Atitudini

DISCRIMINARE... NAȚIONALĂ?

Se știe prea bine că imperiul comunist care decade în gura mare că e internaționalist, a propagat în cel mai barbar și mai feroce mod o politică criminală de discriminare națională - șovinismul - atingînd cele mai aberante culmi ale unui regim colonial. La noi, în Basarabia, sub această "sabie a lui Damocle" căzută nemiluita, mai ieri-alaltăieri, cei care aveau în actele de identitate, în dreptul rubricii NAȚIONALITATEA scris ROMÂN. Încă pe timpurile imperiului rus (și aducem aminte despre Eminescu - "însuși cuvîntul Basarabia tremură sub condeiele rusești") cuvîntul român îi înfiora pe șovinii ruși, precum se înfioară tîlharul cînd este divulgat că a furat ceva de la un om cinstit. Hoțul se teme totdeauna să nu fie divulgat. Dar atît țarismul, cît și comunismul au fost hoți de această teapă. Furînd încă din 1812 o parte din România, prigonindu-i pe bieții români încă înainte de 1906 strămutat de pe pămînturile natale hăt departe, în Caucazul de Nord, în Siberia, pînă la Extremul Orient, aducînd în schimb pe meleagurile noastre colonizați de tot felul, mercenari, care devastau acest pămînt, pe gărind totul. Personal, pentru faptul că în buletinul meu înscris de naționalitate român am fost persecutat cu mai mare cruzime ani la rînd, fiind calificat de "trădător de patrie", "naționalist" etc. Românii din Nordul Bucovinei, din Basarabia erau sortiți la persecutare și batjocură permanentă. Pentru a scăpa de hărțuială și umilință mulți s-au făcut cu adevărat trădători de neam, slugoi.

Nu aveam acces la instituțiile de învățămînt. Astfel, în Bucovina și Transcarpatia, în regiunea Ismail, la Reni sau la Chilia tinerii nu erau primiți la învățătură din cauză că sînt... români, în Basarabia - așijderea. Chiar și dacă se prezentau la examen, numele lor completau acele "liste negre" de pomină. Li se imputa bieților copii că părinții lor au fost chiaburi sau moșieri cu multe hectare de pămînt... Adică, toate acestea s-au întîmplat "înainte", numai pînă în anii '60.

Ei bine, iată că au trecut atîția ani de atunci, s-au schimbat atîtea! Situația, însă, a rămas aceeași - deplorabilă, dar îmbrăcînd o altă haină politică. Românii de sub ocupația ucraineană sau cea rusească nu cunosc la perfecție în prezent aceste limbi pentru a se prezenta la facultățile respective de la instituțiile superioare de învățămînt din Ucraina sau Rusia. Pe de altă parte - ei nu pot fi primiți în instituțiile de învățămînt superior din Republica Moldova, fiind cetățeni ai altor țări. Situația absurdă: sărmanii români din Bucovina, Transcarpatia, Rusia sînt sortiți de-a rămîne ostracizați către școlile superioare din Republica Moldova, obligați să plătească taxe, imposibil de achitat pentru a-și face studiile la facultățile preferate la Chișinău, Bălți, Tiraspol, Orhei, Soroca.

Parlamentul Republicii Moldova, Parlamentul României ar trebui să țină cont de acele legi dragi pe care le-au elaborat sau să le redacteze în favoarea bieților români aflați deocamdată izolați de majoritatea românilor din România și Basarabia. Dragostea de carte, dorința de a se desăvîrși spiritualicește este de firească precum e și a copiilor noștri, care beneficiază de legi prielnice pentru a susține examene de admitere fără taxe și fără restricții.

"Discriminarea națională" la care au recurs organele respective de drept din Republica Moldova este, credem, o greșeală care se cere reparată de urgență întru salvarea mai multor talente care doresc să-și desăvîrșească aptitudinile în instituțiile de învățămînt din republica noastră. În această instanță viitorii studenți sînt copiii sau nepoții acelor care ieri au suferit grozăviile lagărelor staliniste, goniți fără milă de pe pămînturile lor, întorși acasă și căzuți și ei în dizgrația autorităților ruse și ucrainene.

Fiii românilor trebuie să învețe în Republica Moldova și în România. Să oprim "discriminarea națională", dragi parlamentari și oameni de stat ocupați cu problemele învățămîntului. Copiii turor românilor sînt și copiii noștri: să-i primim cu brațele și inimile deschise!

Gheorghe SPATA
candidat în fil